

1938.

TERUGMELDINGEN:

soort:	geringd:	aangetroffen:
<i>Accipiter nisus</i> — Sperwer.	24—10	25-10-38, Harderwijk.
„ „ „	31—10	31-12-38, Newbliss, Co. Monaghan (Ierland).
<i>Sturnus vulgaris</i> — Spreeuw.	21—11	27-12-38, Wilhelminadorp (Z.).
„ „ „	22—11	27-12-38, Voorburg (Z.H.).
„ „ „	24—11	24-12-38, Landrecies, Dep. Nord, (Frankrijk).
„ „ „	30—11	29-12-'38 's-Gravenzande (Z.H.).
„ „ „	13—12	13-1-39, Gorinchem (Z.H.).
„ „ „	14—12	± 24-12-38, Kruiningen (Z.).
<i>Fringilla coelebs</i> — Vink.	3—11	22-12-38, Melissant (Z.).
„ „ „	8—11	20-11-38, Putten (G.).
<i>Carduelis carduelis</i> — Putter	10—10	6-11-38, Weelde, 48 km N.O. van Antwerpen.
<i>Carduelis cannabina</i> — Kneutje.	10—10	in 11-38, St. Nikolaas (België).
„ „ „	17—10	23-10-38, Braesschaet (België).

Opmerkingen: Op 18 October werd een spreeuw met een Helgoland-ring gevangen, geringd 31-5-38, Hilbeck, Kreisland Hadeln, Nieder-Elbe, Hannover.

Op 1 November werd een ♂ vink gevangen, geringd te Monster op 18-10-37.

Op 30 November werd een spreeuw met een Helgoland-ring gevangen, waarvan nog geen bericht is ontvangen.

Harderwijk, Februari 1939.

De britsche putter, *Carduelis c. britannica* (Hart.), een nieuwe vorm voor de nederlandse Avifauna

DOOR

Dr J. C. KOCH.

Op 30 April 1936 werd aan het Ringstation Wassenaar met ring B 18709 een putter geringd, die op 27 Mei 1936 te Aylmerton bij Cromer, Norfolk, Engeland dood gevonden werd (4). Deze putter met een nederlandschen ring werd in Engeland het voorwerp van een nauwkeurig onderzoek. Witherby en Leach, aan wie de vogel was toegezonden, uitten zich hieromtrent als volgt (11):

„This bird which was kindly sent to us by Mr Garnett, was found dead on a road near Cromer. It was in a very damaged condition and the plumage very worn, but sufficiently intact to determine that the bird belonged to the British race. It seems probable therefore that when ringed it was on its way back to its natural place. It is the first case of a ringed Goldfinch being reported as having travelled over-sea.”

Door deze vaststelling is tevens de, anders zeer problematisch gebleven, trekrichting in het voorjaar bevredigend verklaard.

De continentale nominaatvorm *carduelis*, waartoe de meestentijds op den trek hier te lande gevangen vogels behooren, onderscheidt zich van *britannica* door een aanzienlijk minder diepe kleur van mantel, rug, borstzijden en flanken; de nekvlek is grooter en witter, de zijden van het achterhoofd en oordekveeren zijn zuiverder wit, het karmijnrood van voorhoofd en keel is duidelijk (decidedly) dieper en schitterender (W i t h e r b y).

Over het voorkomen van *britannica* hier te lande heeft een tijd lang onzekerheid geheerscht. H e n s heeft in 1926 op grond van deze kleurverschillen in zijn Avifauna van Limburg (2) van 2 exemplaren zijner collectie van limburgsche vogels gemeend, dat zij tot *britannica* behoorden en dat deze vorm in najaar en winter hier zou voorkomen. Later, in 1930, heeft H e n s deze meening herzien (3), daar bedoelde vogels wel overeenkomst vertoonden, maar toch niet identiek waren met het typische *britannica*-ras, terwijl niet uitgemaakt kon worden tot welken vorm onze broedvogels behooren, van welke nog geen (voldoende) materiaal is onderzocht. Tot dezelfde slotsom kwam ook Brouwer (1) bij het voltooiën van van Oort's standaardwerk in 1935, terwijl van Marle in 1937 in „De Nederlandsche Vogels” vermeldt: „Typische britsche vogels zijn echter nog niet aangetroffen” (5).

De verschillende schrijvers geven als sexe-kenmerk in het vederkleed of géén of slechts zeer subtiële verschillen.

Zoo geven „De Nederlandsche Vogels” en W i t h e r b y (bij *britannica*) geen verschilpunten aan (10). N i e t h a m m e r (7) vermeldt: „♀ ad.: Die kleinen Flügeldecken z.T. auch die mittleren, sind fast ganz graubraun mit breiten braunen Säumen (beim ♂ schwarz) (T i s c h l e r)”. Van Oort (8) schreef: „Oud ♀. Gelijk het oude ♂, doch de roode band rond den snavel iets somberder en smaller, boven de oogen zich niet tot achter het oog uitstrekkend, teugelstreep breder en doffer zwart en kleine bovenvleugeldekveeren donkerbruin of grauwwart.”

Het is vooral om dit valere rood van het „masker” (juist een der kenmerken van *britannica*) bij een lente-putter (30 April), dat ik, die den vogel persoonlijk heb geringd, heende — zonder het ware ras te herkennen — met een ♀ te doen te hebben en het voorwerp op de ringlijst aldus benoemde. Ik schreef hieromtrent aan W i t h e r b y met het verzoek mij zoo mogelijk de sexe van den vogel te willen opgeven en verkreeg daarop als antwoord (in litt.) d.d. 5-1-1939:

„The *carduelis* was found in a road and had been run over by motorcar and was quite flat! I received it some time after and all the soft inside was eaten out, so could not discover sex. I have however preserved the skin so far as possible.”

Op mijn verzoek deelde D u p o n d mij, voor welke vriendelijkheid ik te dezer plaatse nogmaals mijn hartelijken dank wil betuigen, (in litt.) d.d. 10-1-1939 mede: „Het voorkomen van den Engelschen Putter in België is nog niet met zekerheid vastgesteld geweest. Ten anderen... blijkt..., dat de Putters van Engeland en deze onzer streken en waarschijnlijk in de

aangrenzende deelen van Frankrijk, zóó gelijkend zijn, dat de vraag slechts door het vangen van geringde vogels zal kunnen opgelost worden."

Mayaud (6) noemt onder de vele voor Frankrijk beschreven rassen *britannica* niet, evenmin als Niethammer (7) voor Duitschland.

Ticehurst vermeldt omtrent den trek van *britannica* (9): „Migration. — British Isles. — Flocks and migrates locally autumn and winter (regular E. coast end. Sept. to first week Nov.) and some may emigrate. One English bird has reached S. Ireland and a second apparently reached Holland and returned."

De laatste zinsnede, die in de éérste uitgave (bedoeld in het Practical Handbook) niet voorkomt, doelt klaarblijkelijk tevens op het hier medegedeelde.

Op grond van het bovenstaande kan *britannica* als een nieuwe vorm in de nederlandsche avifauna worden opgenomen.

Literatuur.

1. G. A. Brouwer, in van Oort-Brouwer, De Vogels van Nederland, V, Den Haag 1935, p. 192/193.
2. P. A. Hens, Avifauna der Nederlandsche Provincie Limburg, Maastricht 1926, p. 168-169 en 172.
3. —, Subspeziesfragen in Holland, Proceedings of the VIIIth Int. Ornithol. Congress at Amsterdam 1930, 1931, p. 447.
4. G. C. A. Junge, Resultaten van het ringonderzoek betreffende den vogel-trek., XXIV (slot), Limosa, 10, 1937, p. 159.
5. J. G. van Marle, De Nederlandsche Vogels, I, 1937, p. 89.
6. N. Mayaud c.s., Inventaire des Oiseaux de France, Paris 1936.
7. G. Niethammer, Handbuch der deutschen Vogelkunde, I, 1937, p. 51.
8. E. D. van Oort, De Vogels van Nederland, V, Den Haag 1935, p. 191.
9. N. F. Ticehurst, The Handbook of British Birds, I, 1938, p. 59.
10. H. F. Witherby, The Handbook of British Birds, I, 1938, p. 60.
11. H. F. Witherby and E. P. Leach, Movements of ringed birds from abroad to the British Isles and from the British Isles abroad, Brit. Birds, 31, 1937, p. 16.

Den Haag, Januari 1939.

Ornithologie van Nederland

1939, 1e mededeling.

Naar bij de Redactie ingekomen gegevens samengesteld

DOOR

TEN KATE.

De koude-periode in December 1938.

Tijdens de periode van zeer strenge koude in December 1938 kwamen vele vogels om het leven, hoewel de sterfte veel minder was dan in Februari 1929, toen de vorst zoveel langer aanhield. Evenals toen zochten ook nu grote scharen watervogels hun toevlucht in het weinige nog open water,